

Eduskunta

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Päiväys/Datum

21.9.2022

Dnro/Dnr

TRAFICOM/436110/03.03.01/2022

Viite/Referens

Traficom lausunto asiassa Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi, asetuksen (EU) 2021/1153 ja asetuksen (EU) 913/2010 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 1315/2013 kumoamisesta

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom tukee U-jatkokirjeessä esitettyä valtioneuvoston kantaa.

Komissio on esittänyt TEN-T asetusta koskevassa muutosehdotuksessaan, että TEN-T verkon raideyhteydet pitäisi rakentaa eurooppalaisen standardin raideleveyteen (1435 mm) ilman poikkeuksia ja että olemassa olevan rataverkon osalta pitäisi tehdä suunnitelma eurooppalaisen standardin raideleveyteen siirtymiseksi lukuunottamatta niitä verkon osia, joilla tämä ei ole hyöty-kustannussyistä perusteltua. Komissio perustelee ehdotustaan muuttuneella tilanteella ja yhteentoimivuuden lisäämisellä EU:n jäsenvaltioiden välillä. Samassa ehdotuksessa komissio on ehdottanut, että Venäjän ja Valko-Venäjän rajoille johtavat yhteydet siirrettäisiin ydinverkolta kattavalle verkolle.

Traficom näkemyksen mukaan raideleveyttä koskevissa kysymyksissä pitäisi voida käyttää kansallista harkintaa myös uusien rataosuuksien osalta. Raideleveyden valinnan pitäisi perustua kansalliset erityispiirteet, kuten Suomen rataverkon eristyneisyys muusta eurooppalaisesta rataverkosta, huomioon ottaviin kustannus- ja vaikutusarviointeihin. Uusien raideyhteyksien rakentaminen 1435-raideleveydelle ei lisää merkittävästi yhteentoimivuutta muun Euroopan unionin raideverkon kanssa, koska ainoa raideyhteys muuhun Euroopan unionin jäsenvaltioon on Tornion ja Haaparannan kautta.

Vaikutuksia selvittäessä tulisi ottaa huomioon, että muutoksella voi radan rakentamiseen, kalustoon ja liikennevirtoihin liittyvien vaikutusten lisäksi olla vaikutusta myös toimijoiden menettelyihin, mikä saattaa johtaa muutoksiin esimerkiksi turvallisuusjohtamisjärjestelmissä ja henkilöstön kouluttamisessa. Lisäksi on otettava huomioon, että esim. Espanjassa käytössä olevat ratkaisut, joilla eri raideleveyden toimivuutta keskenään on maan sisällä helpotettu, eivät toimi sellaisenaan Suomessa.

TEN-T verkon muutosten osalta Traficom toteaa, että Euroopan ja Suomen toimintaympäristö muuttui olennaisesti 24.2.2022, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Muuttunut tilanne sekä sen vaikutukset heijastuvat etenkin Itä-Suomeen ja sen liikennemääriin. Venäjältä on viime vuosina hankittu lähes 10 prosenttia metsäteollisuuden puuraaka-aineista, joista suurin osa on kuljetettu Itä-Suomen

metsäteollisuuden tuotantolaitoksille. Nyt kuljetukset ovat loppuneet ja myös Saimaan kanavan liikenne on käytännössä pysähtynyt. Lisäksi Venäjän transitoliikenne on vähentynyt merkittävästi ja saattaa loppua kokonaan, kun VR Group on ilmoittanut irtisanovansa idän tavaraliikenteeseen liittyvät sopimukset vuoden loppuun mennessä.

Aiemmin Venäjältä tulleet kuljetusvirrat ohjautuvat muille reiteille. Metsäteollisuus hankkii korvaavaa puuraaka-ainetta muualta Suomesta sekä Itämeren alueelta. Saimaan kanavan kuljetukset ovat ohjautuneet muihin kuljetusmuotoihin. Tämän seurauksena näköpiirissä on, että etenkin rautatiekuljetukset HaminaKotkan sataman ja Itä-Suomen tuotantolaitosten välillä sekä Savon- ja Karjalan radalla ovat kasvamassa.

Vaikka Venäjän liikenne on vähenemässä merkittävästi, on Suomen sisäisten kuljetusvirtojen muutosten takia tarpeen edelleen kehittää itäisen Suomen liikenneinfrastruktuuria. Tämä on tunnistettu myös Liikenne- ja viestinvirasto Traficomin Liikenneverkon strategisessa tilannekuvassa sekä Väyläviraston investointiohjelmassa.

Edellä mainituin perustein Liikenne- ja viestinvirasto Traficom näkee, että vaikka osa Itä-Suomen rata- ja tieverkosta siirrettäisiin ydinverkolta kattavalle verkolle, niitä voidaan edelleenkin kehittää kansallisten tarpeiden pohjalta liikenneverkon strategisen tilannekuvan ja väyläverkon investointiohjelman esitysten perusteella. Pitkällä aikavälillä ydinverkkoyhteyksien siirtämisellä kattavalle verkolle itäisessä Suomessa ei nähdä olevan juurikaan taloudellisia vaikutuksia. Yhteydet jäävät edelleen kattavalle verkolle, jolle on myös saatavissa CEF-rahoitusta. Tulevaisuudessa CEF rahoituksen painopiste tulee siirtymään kohti kattavaa verkkoa, kun ydinverkon määräaika 2030 lähenee. Viimeisimmällä, vuoden 2021 CEF-hakukierroksella, Suomen kaikki kattavalle verkolle kohdistuneet hakemukset saivat rahoitusta.

Jarkko Saarimäki
ylijohtaja

Une Tyynilä
johtava asiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 21.9.2022. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.